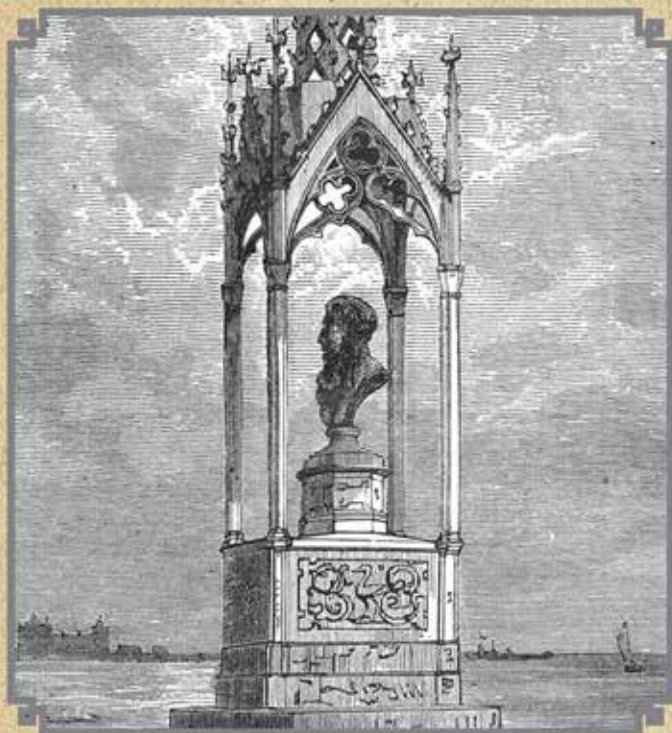

Monumentet på Stensö udde

Återutgivning av text från 1881

En publikation från
e-boksbiblioteket.se

Monumentet
på Stensö udde
– Återutgivning av text från 1881

av Herman Hofberg

Redaktör Mikael Jägerbrand

ISBN 978-91-7757-424-8

Copyright © 2017 Mikael Jägerbrand / Virvelvind Förlag, Lysekil.
Den här e-boken ges ut av E-boksbiblioteket Förlag (imprint)

Mer info: www.e-boksbiblioteket.se

Förord

I den här e-boken får du veta mer om ett minnesmärke över Gustav Vasas landstigning i Kalmar.

Monumentet som skildras i den här texten stod tidigare vid Stensö udde men finns i dag i stadsparken i Kalmar.

Den här texten publicerades ursprungligen år 1881 i tidskriften ”Läsning i hemmet för hvar dag i året. Illustrerad svensk familjebok” med rubriken ”Stensö udde”.

Texten publicerades under signaturen ”—g” och skrevs troligen av redaktören själv, Herman Hofberg (1823–1883).

Eftersom den här texten skrevs på 1800-talet så innehåller den mått, ord och personer som inte är så bekanta i dag. Därför har vi kompletterat originaltexten med en kortfattad ordlista.

Monumentet på Stensö udde

Den här texten publicerades ursprungligen år 1881 i tidskriften "Läsning i hemmet för hvar dag i året. Illustrerad svensk familjebok" med rubriken "Stensö udde". Texten publicerades under signaturen "—g." (1823–1883).

När Gustaf Wasa under sin flykt från Kallö på Jylland vunnit Lybecks understöd för en resning inom Sverige mot Kristian Tyrann, steg han i Lybeck om bord på en Warnemünde-båt, som fördes af en skeppare vid namn Henrik Möller.

Man kan lätt tänka sig huru vid sidan af glädjen öfver den ändtliga vunna friheten, oron och ängslan skulle qvälja hans sinne och hviska om fåfängligheten af alla försök att rädda Sverige undan Kristians välde. Men frisk blåste hafsvinden mot hemmets strand och ju närmare Gustaf nalkades den, ju högre tändes begäret hos honom att offra allt för den kära fosterjorden.

Emellertid var det ingen lätt sak för flyktingen att uppnå svenska kusten. Hafvet hvimlade af danska kapare och framför Kalmar låg Severin Norby med sin flotta. Henrik Möller vågade sig därför icke långt in i sundet utan lät Gustaf stiga i skeppsbåten och landsatte ho-

nom på Stensö, ett näs söder om Kalmar. Det var den 31 maj 1520. Huru han derifrån begaf sig in i Kalmar, den enda svenska stad som ännu icke underkastat sig Kristian och vidare uppåt för att bringa landet i resning, är allmänt känt ur Sveriges historia.

När den från Frankrike landsflyktige konung Ludvig den adertonde besökte Sverige, var han äfven i Kalmar och besåg Stensö. Tankfull och tigande stod han en stund framför en på udden stående granitsten, derefter föll han på knä och kysste jorden. Slutligen framtog han sin knif oeh uppskar en torfva af den jord Gustaf Wasa trampat; inlindade torfvan i sin näsduk och förklarade att han skulle bevara den som ett heligt minne. Sedan han yttrat sin förundran öfver att ingen minnesvård betecknade det märkvärdiga stället, tog han ett blad ur sin plånbok och skref derpå med blyertspenna en latinsk inskrift, den han jemte en summa af tjugu dukater öfverlemnade till då varande landshöfdingen i Kalmar, med begäran att inskriften måtte inristas å stenen för att bevara minnet af den för Sverige vigtiga stund, då Gustaf Wasa landsteg på Stensö.

Den franske konungens skrift hade följande lydelse:

Gustavo IV Adolpho
feliciter regnante
Ludovicus XVIII
Rex Francisæ et Navarræ
Regno avito pulsus
In Suecia nod exsulans
Sed Calmariaë
gratissimo hospitio fruens,
Oram

Ubi Gustavus I:mus
Liberator et Rex Sueciæ
Danorum insidiis elapsus
Die XXXI Maj MDXX
appulit
Uti tanti viri vel vestigia coleret
Invisit
Cal. octobris MDCCCIV.

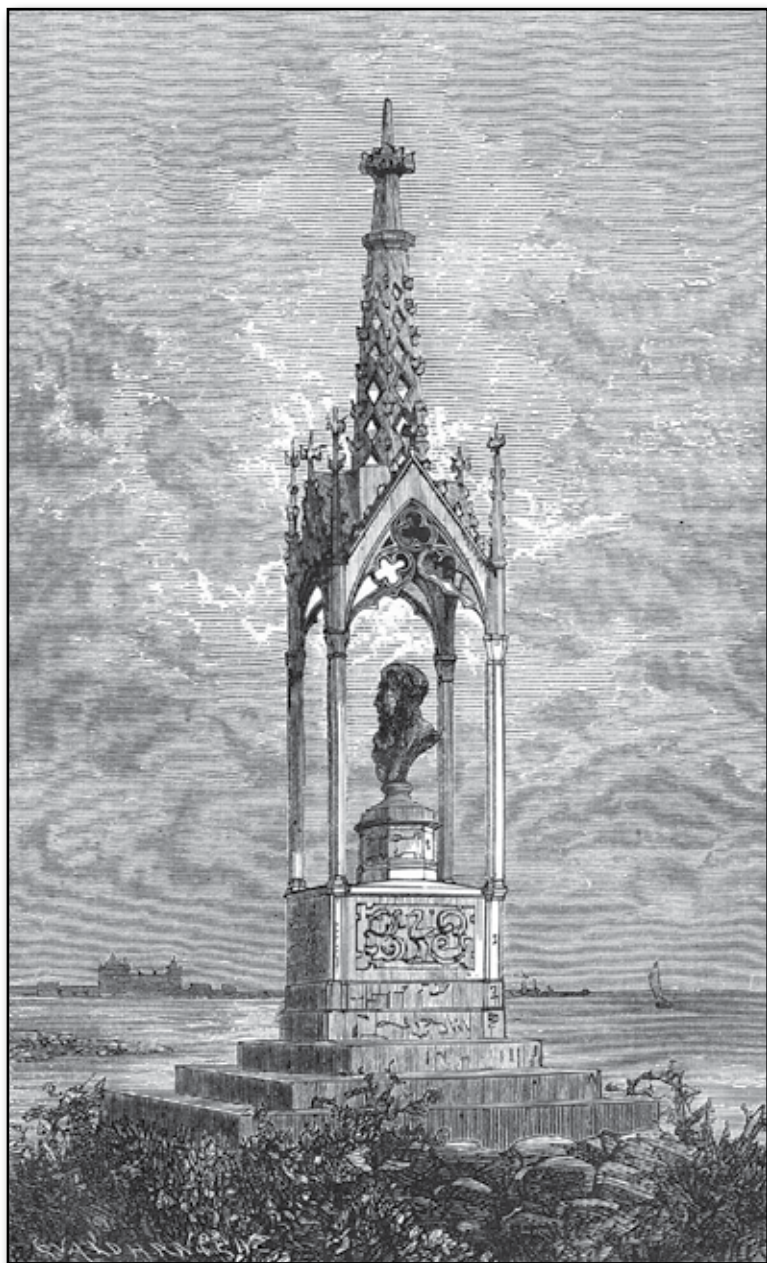
Bredvid densamma inhöggs på stenen jemväl en svensk inskription, lydande sålunda:

Här
Landsteg konung Gustaf den Förste
den 31 Maj 1520,
då han till fäderneslandet återkom.
Stället besöktes den i Oktober 1804
under
Konung Gustaf IV Adolphs
lyckliga regering
af
Frankrikes öfvergifne konung
Ludvig XVIII.
Han
lemnade vid afresan
motstående sin latinska handskrift
att i stenen ristats.

År 1851 på 331 årsdagen af fosterlandsbefriaren Gustaf Eriks-

sons återkomst till fäderneslandet, aftäcktes ett af enskilda personer bekostadt monument på platsen. Det föreställer ett götiskt tempel af bronseradt järn med förgyllda ornament. Under hvalfvet, som är himmelsblått med silfverstjerner, står Gustaf Wasas bröstbild på en vacker piedestal. Det hela höjer sig på en eftergjord ättechög. För några år sen väcktes förslag om att flytta monumentet in till Kalmar; om det samma också sällan besöktes på den ensliga Stensö udde, lärer ingen kunna förneka att här var dess egentliga plats och att det endast här hade sin verkligt monumentala betydelse.

Wasa-monumentet på Stensö.

Viktiga ord och personer

–g.

[1823–1883] Pseudonym för den svenske läkaren och fornforskaren Herman Hofberg. Är mest känd för sitt arbete på Nationalmuseum och för sitt verk ”Genom Sveriges bygder” från 1882.

Dukat.

Guldmynt som vägde ca 3,5 gram.

Gustaf IV Adolf.

[1778–1837] Svensk kung från pappan Gustav III:s död 1792 tills han avsattes vid en oblodig kupp 1809. Flyttade runt mellan flera länder i Europa innan han avled på ett värdshus i Schweiz efter ett slaganfall.

Gustaf Vasa.

[1496–1560] Svensk kung från 1523 till sin död 1560. Gustav Vasa är en av de mest inflytelserika kungarna i svensk historia. Gustav införde arvsmonarkin i Sverige och reformerade kyrkan. Många menar att Vasa skapade den moderna svenska nationalstaten.

Kristian Tyrann.

[1481–1559] Kung av Danmark och Norge 1513–1523 och över Sverige 1520–1521. Flydde från Danmark år 1523 efter att ha blivit avsatt. Regerade under namnet Kristian II men är mest känd i Sverige som Kristian Tyrann, ett namn han fick efter de nästan 100 avrättningarna under Stockholms blodbad år 1520.

Ludvig den adertonde.

[1755–1824] Fransk kung under flera perioder från 1814 till sin död 1824. Överlevde franska revolutionen genom att bo i exil i Belgien och England.

Norby, Severin.

[1460–1530] Dansk amiral som under en period var stationerad på Gotland. Beskrivs i svenska historieskildringar oftast som en pirat. Hans namn stavas ibland också Søren Norby.

Fler böcker: E-boksforlaget.se

Om du gillar e-böcker om historia så kommer du att gilla utbudet hos E-boksforlaget.se

Här kan du söka bland e-böcker från flera olika förlag om en rad olika ämnen, bland annat historia och arkeologi.

Alla titlarna går att hitta hos de flesta e-bokhandlare, i iTunes samt på många bibliotek.

Här är några exempel på titlar:

Klassiska deckare

- "Sherlock Holmes: »Gloria Scott»"
- "Sherlock Holmes: Beryllkronan"
- "Sherlock Holmes: De fem apelsinkärnorna"
- "Sherlock Holmes: De rödhårigas förening"
- "Sherlock Holmes: Den avhuggna tummen"
- "Sherlock Holmes: Den blå karbunkeln"
- "Sherlock Holmes: Den försvunna brudgummen"
- "Sherlock Holmes: Den försvunna kapplöpningshästen"
- "Sherlock Holmes: Blodbokarna."
- "Sherlock Holmes: Det spräckliga bandet."
- "Sherlock Holmes: Den grekiske tolken"
- "Sherlock Holmes: Musgraves ritual"
- "Sherlock Holmes: Det gula ansiktet"
- "Sherlock Holmes: Det hemlighetsfulla mordet vid skogssjön"
- "Sherlock Holmes: Den hemlighetsfulle patienten"
- "Sherlock Holmes: Börsmäklarens biträde"
- "Sherlock Holmes: En skandal i Böhmen"
- "Sherlock Holmes: Krymplingen"
- "Sherlock Holmes: Lorden och hans rika amerikanska brud"
- "Sherlock Holmes: Mordet i Reigate"
- "Sherlock Holmes: Tiggaren med den kluvna läppen"

Arkeologi

- "Solgudens yxa och Tors hammare"

- (1899)
- "Hällristningarnas ålder" (1869)
- "Feniciska kolonier i Skandinavien" (1875)
- "Hällristningar på Kinnekulle" (1892)
- "Forntidens perioder" (1892)
- "Hur gamla är hällristningarna?" (1869)
- "Bohusläns bygdeborgar" (1909)
- "Bohuslänska hällristningar" (1879)
- "Fynden i Troja" (1878)
- "Förbindelse mellan Skandinavien och vestra Europa före Kristi födelse" (1889)
- "Svear och götar under folkvandringstiden" (1905)
- "Husaby kyrka" (1899)
- "Hällristningarna i Järrestad" (1881)
- "Nordens fartyg från hednatiden" (1872)
- "Anmärkningar rörande figurteckningar från forntiden" (1842)
- "Grafkistor af klufna och urhålkade stockar" (1894)
- "Den svenske solguden och den svenske Tyr" (1906)
- "Skånska fornminnen" (1853)
- "Ölands fornminnen" (1874)
- "Tors hammare" (1872)
- "Våra fornminnen – vad de lära oss" (1916)
- "Sveriges fasta fornlämningar från hednatiden" (1901)
- "Förstörda fornminnen i Bohuslän år 1924"

Djur & natur

- "Svenska djur i folktron" (1898)

- "Skäggets historia" (1893)
- "Kattens kulturhistoria" (1882)
- "Djurens sömn" (1889)
- "Katten i forntida Egypten" (1889)
- "Ett dygn på månen år 1870"
- "Orkidéernas historia" (1894)
- "Blomsterspråket" (1888)
- "Sveriges hundraser" (1880)
- "Guide till biskötsel" (1885)

Kulturhistoria

- "Midvinterns solfest" (1894)
- "Julen på 1870-talet – Skildringar och illustrationer i svenska tidskrifter"
- "Om julens härkomst" (1899)
- "Julen i Skåne på 1820-talet"
- "Nyaste och tillförlitligaste Drömboken" (1918)
- "1870-talets bästa tips för frisyr och utseende"
- "Lyxens historia" (1870)
- "Gaffelns historia" (1889)
- "Kanalbyggen på planeten Mars" (1888)
- "Vårt solsystem" (1878)

Resor

- "Ett besök i Venedig år 1878"
- "Strandgatan i Visby år 1879"
- "Resa på Dalslands kanal år 1877"
- "Nyköpings slott" (1877)
- "Ett besök i Marstrand år 1882"
- "Min resa i Blekinge och Kalmar år 1854"
- "Resor med luftballong år 1873"

- "Runlejonet i Venedig" (1871)
- "En utflykt på Mälaren år 1871"
- "Skildring af Vestergötland år 1882"
- "Kalmar slotts historia" (1880)
- "Ett besök i Södertälje år 1881"
- "En färd på Donau år 1882"
- "Ringmuren i Visby" (1874)
- "Fredrikstens fästning och Karl XII" (1879)
- "Petras helgedomar" (1921)
- "Ett besök i Boxholm år 1885"
- "Ett besök i Roms katakomber år 1870"
- "Skildring av Riseberga klosterruiner" (1874)
- "Borgholms slottsruin" (1878)
- "Rundtur i södra Frankrike år 1880"
- "Ett besök på Djurgården sommaren 1868"
- "Sigtunas tidiga historia" (1872)
- "Helgeandskyrkan i Visby" (1878)
- "Norrköpings historia" (1871)
- "Ett besök i Waxholm år 1870"
- "Vadstena slott" (1875)
- "Skildring av Island" (1870)
- "Besök på Gripsholms slott år 1895"
- "Ett besök i Rom år 1870"
- "Besök på Helgoland år 1874"
- "Guide till Uppsala år 1875"
- "Kyrkoruinen S:t Katarina i Visby" (1877)
- "Gripsholms slott" (1877)
- "Ett besök i Strängnäs år 1874"
- "Ett besök i Visby år 1906"
- "Bohus fästning" (1869)
- "Ett besök i Ystad år 1872"

Svensk geografi

- "Märkliga orter i Sverige" (1883)
- "Skildring av Värmland år 1882"
- "Skildring av Dalälven år 1876"
- "Skildring av Ångermanland 1882"
- "Skildring av Bohuslän år 1882"
- "Skildring av Dalsland år 1882"
- "Skildring av Närke år 1882"
- "Skildring av Öland år 1882"
- "Skildring av Stockholm år 1882"
- "Skildring av Västmanland år 1882"
- "Skildring av Härjedalen år 1882"
- "Skildring av Gästrikland år 1882"
- "Skildring av Jämtland år 1882"
- "Skildring av Göteborg år 1882"
- "Skildring av Halland år 1882"
- "Skildring av Blekinge år 1882"
- "Skildring av Gotland år 1882"
- "Skildring av Södermanland år 1882"
- "Skildring av Östergötland år 1882"

Vikingar

- "Vikingatidens Lund och Birka" (1909)
- "Jomsvikingarnas saga" (1888)
- "Fyndet av vikingaskeppet i Gokstad år 1880"
- "Hervars och Hedreks saga" (1888)
- "Carl Larssons Uppsala-tempel" (1908)
- "Sagan om Ragnar Lodbrok och hans söner" (1880)
- "Sverige och vikingafärderna västerut" (1924)